

Преглед на стопанската политика

Седмичник

© ИПИ <http://www.ime-bg.org/>

В броя ще намерите:

Правителството на Н.В. министър
председателя

Парламентарната седмица

Стр. 1

Приватизационни сделки и държавна
тайна

Какъв валутен режим е нужен на
България?

Стр. 3

За банковите регулации и
кредитната активност

Стр. 4

Парламентарната седмица

Към края на седмицата в законодателното събрание са внесени 26 законопроекта. Засега само два са удостоени с известно обществено внимание (законопроектът за вероизповеданията на Борислав Цеков и законопроектът за Националната разузнавателна служба на Бриго Аспарухов). От индивидуалните вносители най-активен е Лъчезар Тошев - народен представител от ОДС, завел по надлежния ред 4 законопроекта; два от тях засягат стопански отношения – това са законопроекти за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси и Търговския закон.

Народни представители от “Коалиция за България” са внесли 3 законопроекта. Парламентарната група на “Коалиция за България” е вносител на 1 законопроект за кредитиране на студентите и докторантите.

При парламентарните групи се откроява тази на ОДС с 11 внесени законопроекта. Това са законопроекти, подготвени от предишното правителство, но неприети от Народното събрание. Не малка част от тях са коментирани в предишни издания на бюлетина. Практически безспорно е съдържанието на законопроекта за държавния дълг и той вероятно ще бъде приет без значителни промени. Законопроектът за изменение и

Продължение на стр.2

Правителството на Н.В. министър председателя

Няма значение дали към министър-председателя ще се обръщат с “В.В.”, “министър-председателю”, “г-н...” или по някакъв друг начин. Най-лошият вариант – Симеон Втори да не поеме отговорностите съответна на очакванията на избирателите – е преодолян. С това правителството получи шанс да работи координирано и да устоява на раболепие и корумпиращи влияния.

Без министър председателя, средната възраст на членовете на неговия кабинет е около 45 години. Вицепремиерите са под 40 години. Това е правителството с най-млади досега министри, отговарящи за важни ресори като икономика, финанси, околна среда, пазар на труда и регионално развитие. Като експертиза то превъзхожда първото правителство на г-н Костов и прилича на неговия променен през 1999 кабинет. А това без съмнение са най-добрите екипи, управлявали страната след 1989-та.

Има обаче и съществени предимства.

Всички членове на кабинета говорят добре или поне сричат чужди езици. И това е прецедент в по-близката история. България досега бе единствената страна-кандидатка за ЕС (а и на Балканите) с държавници, които говорят само на майчиния си език.

За първи път министър на труда е личност от бизнеса – не човек от администрацията или на синдикатите. По-високата подвижност на пазара на труда ще бъде от полза на всички. Министрите на икономиката и финансите имат предимството да виждат страната в сравнителна перспектива. Предполагаемата парламентарна подкрепа от двете съответни комисии също може да се смята за подплатена с нужната компетентност.

Рисковете, свързани с преходния период, изглеждат преодолени. Вероятно е подписване на ново споразумение с МВФ. То ще бъде известна гаранция срещу безсмислени експерименти и ще позволи да се оправдават непопулярни мерки и неизпълнение на предизборни обещания. В основни линии служителите с опит (а и някои политически назначения, най-вече в областта на преговорите с ЕС) са запазени.

Съставянето на добър (балансиран и изпълним) бюджет за следващата година вероятно изисква участието на досегашните зам.министри и ключови експерти от министерството на финансите. Новият министър показва прибързаност на оценките и обещанията, но тези недостатъци са поправими. След няколко години нормален ритъм в съставянето на бюджета, уменията на администрацията, нужни за оценката на завареното положение, ще са налице. Изглежда, че част от излишъците (129 милиона) ще отидат за повишаване на заплатите на самата администрация, а част – за субсидия на общините.

Не са изключени изненади.

Министърът на администрацията (отговарящ между другото за държавните поръчки и достъпа до информация) е един от малкото кметове без информационен център или прес-секретар, обичащ да повтаря аз съм информацията. Предвид на типичните за търговете и поръчките въпроси, свързани с публичността, това назначение е доста странно.

Продължение на стр.2

Продължение от стр.1

Общо взето, разликата между кабинети на класически политически партии и такива на политически движения е в обстоятелството, че при първите в общи линии се знаят ценностите и резервоара от хора, а при вторите – не. От този характер на кабинета ще идват изненадите. Ценностите и моралът на неговите членове тепърва ще се разкриват.

Рискът за икономиката (и съответно пред благополучието на гражданството) се състои във възможността кабинет да се поддаде на изкушението да облагодетелства едни за сметка на други. Тогава партийният клиентелизъм на предшествениците ще стане безпартиен, но и непрозрачен.

Бизнесът изобщо, когато говори за интереси, има предвид изключителни права. Рано или късно навсякъде, а у нас това е правило, се стига до повече или по-малко успешен опит за смесване (и политическо закрепване) на тези права с монопола на държавата, където и доколкото го има.

Начините на предотвратяването на този риск са извън типичната стопанска политика. Но те имат важни последици за производството на благосъстояние, растежа и доходите. Става дума

за приложението на простия принцип, че всички имат еднакво право на достъп до информация, справедливо съдопроизводство и правителствени поръчки.

Партийните правителства на България не бяха в състояние да постъпват така. Симеон Втори и неговите министри ще трябва да положат значителни усилия. В това отношение деловата биография на много от тях може и да пречи, и да помогне. Сблъсъкът на различни интереси може да се превърне в механизъм на обсъждане и приемане на решения, които са в интерес на всеки гражданин на страната. Освен ако, нека повторим, партийното лицемерие не бъде заменено с безпартийно и придворно лицемерие. Тълкуването на събитията също е част от действителността: общественото мнение може да осъжда предполагаеми подкупи за министър-председателя, но може и да не се дразни от подаръци за "Н.В."

Извън този риск, шансове за успех са значителни. До голяма степен те произтичат от успехите на предшествениците, но персоналният състав на правителството позволява достигнатото бързо да се доразвие.

Продължение от стр.1

допълнение на Закона за автомобилните превози предвижда увеличаване на срока на лицензираните превозвачи на 5 години и е значително облекчение на разходите на международните превозвачи за работа с правителството. Не би трябвала да има разногласия и по законопроектите за банковата несъстоятелност и счетоводството.

Вече сме коментирали законопроекта за омбудсмана. Негов основен недостатък, е че изключва от обсега на наблюдението съществени области от обществения живот и високите етажи на властта. (С подобен характер е и законопроекта за омбудсман, внесен от Любен Корнезов). В непроменен вид е внесен и законопроекта за околната среда, който се характеризира с неизброими недостатъци (виж броеве 6, 9, 11) и е крачка назад със сега действащия Закон за околната среда. Многобройните екологични организации в страната би следвало да се заинтересуват от Закона за използване на атомната енергия за мирни цели. Сега действащия закон от 1995г. бе един от най-добрите в своята област, дори от сравнително правно гледище.

Два законопроекта (единият от внесените от г-н Тошев и един на г-н Миков) предлагат изменение в Наказателния кодекс. Те вероятно ще бъдат обединени в общ проект за изменение на Наказателния кодекс, заедно с подготовения от председателя на комисията по икономическа

политика регламент, декриминализиращ предоставянето на необезпечени кредити. Други разпоредби на този кодекс предполагат произвол на държавата по отношение на бизнеса и частната собственост. За сега обаче не са ни известни никакви проекти за тяхното премахване или подобряване. По-интересните законопроекти ще бъдат разгледани в следващите броеве на бюлетина

Конституирането на правилата за работа на Народното събрание продължава. Известна крачка напред е изискването законопроектите да се придружават от оценка на бюджетните разходи по прилагането на даден закон. Това изискване е доста половинчато. Предварителния анализ на проектозаконите трябва да отчита още: какви са разходите на обществото (гражданството), бизнеса по спазването на бъдещия закон, кой губи и кой печели от неговото приемане, и какви са и колко струват алтернативните варианти от уреждането на същата материя, включително отказ от законово регламентиране. На това отгоре, всички тези оценки трябва да бъдат публични. Евентуално засегнатите страни следва да имат правото да изкажат своите предложения и оценки. А народните представители (комисиите и пр.), с мотивите към приемането и разглеждането на даден законопроект трябва да изпълнят своето задължение да отговорят на направените предложения.

Приватизационни сделки и държавна тайна

Събитие: През изминалата седмица Агенцията за приватизацията удължи с 80 дни срока за сключване на договор за продажбата на Лагерния завод, ВМЗ Сопот, с шведската фирма SKF (по БТА). Проблемите се дължат на кадастралния план, които като засекретен не може да бъде предоставен като скици на терените на купувача. Засекретяването на плана е станало края на 30-те години от стопанското министерство заради военните поръчки на завода. За да се разсекретят плановете, трябва Министерството на икономиката да се произнесе, което се очаква да стане тези дни. За момента промените в сроковете ще се използват за изготвяне на оценки за причинените от военния завод екологични щети. След направените консултации с Министерството на околната среда се очаква докладите да се допълнят и одобрят от Висшия екологичен съвет до 80 дни. Около сделката се очаква да бъдат определени и възможностите за прехвърляне на търговската марка на ВМЗ Сопот на купувача, като за това трябва да се произнесе Министерството на икономиката. Заради добрата работа на Агенцията за приватизация сделката няма да бъде провалена.

Коментар: 1/ За да се поддържа засекретен кадастралния план, се предполага, че заводът принадлежи на т.нар. стратегически обекти, които са значими за националната сигурност. След приемане на Наредбата за дейността на НСС по осигуряване защита на стратегически обекти и дейности и по опазване на държавната тайна в РБ Министерски съвет излезе с (необнародвано) решение (№ 457/1995 г.), което съдържа списъка на тези обекти. “ВМЗ” ЕООД – Сопот фигурира под № 25.1. като търговско дружество с такъв статут. Правилникът за прилагане на закона за МВР /бр.113 от 1998г./ отмени изрично

въпросната наредба, с което и актовете по нейното прилагане. Това позволява да се изготвят всички необходими за приватизацията на ВМЗ анализи, без да се използва “държавна тайна”.

2/ Законната уредба на държавната тайна не предвижда срокове и детайлно регламентирана процедура при разсекретяване. Затова и не може на законово основание да се определи срок за разсекретяване. Мотивът “държавна тайна” може да бъде доста добре използван, след като няма ясни разпоредби. Така разговори между председателя на Народното събрание и Главния прокурор може да съдържа “степени на секретност”, както наскоро разбрахме. Така докато не се постигне единна и детайлна уредба на засекретяването, “държавна тайна!” ще бъде един безконтролно използван израз на безконтролно неясно по съдържание понятие.

3/ Според Закона за кадастъра и имотния регистър кадастърът е публичен. Като служебна тайна се определят данните, които са станали известни на съставителите на кадастралните плановете при тяхното изготвяне; данни, които се различават от тези, включени в плановете. Към Списъка на фактите, сведенията и предметите, съставляващи държавна тайна обаче се причисляват и кадастралните плановете с мащаб 1:2 000 до 1:5 000 и както и техни копия при дадени условия. Тази точка трябва да се счита обаче за отменена, след като: а) изрична законова разпоредба обявява същата информация за публична; б) “кадастрален план” в новия закон липсва, а кадастралната карта и регистри само отразяват данните, които са публични; в) ако са засегнати законните интереси на сигурността и отбраната, законът позволява да не се отразяват някои данни.

Какъв валутен режим е нужен на България?

Поводът:

Наскоро на пазара се появи книгата “От лев към евро”, дело на Николай Неновски, Калин Христов и Борис Петров. Авторите предлагат дискусия относно избора на паричен режим в контекста на интеграцията на България в ЕС и Европейската парична система. Разработени са 4 възможни сценария за избор на паричен режим: 1/ Традиционна централна банка, т.е. премахване на фиксирания и въвеждане на контролирано плаващ валутен курс, съчетан с провеждането на инфлационно таргетирана парична политика; 2/ Паричен съвет, т.е. запазване на валутния борд с или без модификации в неговото функциониране; 3/ Евроизация, т.е. въвеждане на еврото като законно платежно средство (единствено или като паралелно циркулиращо заедно с националната валута); 4/ Балкански паричен съюз, т.е. формиране на наднационална балканска парична единица и централна банка, провеждаща обща парична политика. Авторите предлагат подробен сравнителен анализ на предимствата и недостатъците на различните сценарии. Според тях, евроизацията е най-ефективната форма на паричен режим, въпреки трудната си политическа осъществимост.

Продължава на стр.4

За банковите регулации и кредитната активност

С конституирането на новия парламент се заговори за промяна в Закона за банките. Засега точния характер на измененията не е ясен. Според председателя на Икономическата комисия Валери Димитров, евентуалните промени в банковия закон ще имат за цел облекчаване на кредитната дейност.

Коментар: 1/ Проблемът със слабата кредитна активност на банките има своето обективно обяснение и в основната си част не се дължи на ограниченията, налагани от Закона за банките. Както вече нееднократно сме коментирали, банките не кредитират главно поради две причини. Първо, защото правата им на кредитори не са добре защитени (процедурите по събиране на необслужваните кредити и по реализиране на залозите са много тромави, разходите по събиране на вземанията са големи, особено за малки по размер кредити). Второ, “качеството” на кредитоискателите не е особено добро (лоши бизнес-планове, изкривена счетоводна информация, липса на кредитна история, висок

риск в реалната икономика). Докато не се облекчат и ускорят процедурите по събиране на вземанията и докато фирмите не започнат да си плащат данъците и да водят коректно счетоводство, не могат да се очаква кой знае каква кредитна експанзия. Затова и бъдещите усилия (ако е налице, разбира се, политическа воля) трябва да бъдат насочени именно в тази посока.

2/ Ако има известно регулативно задържане на кредитната активност на банките, то идва главно по линия на наредбите на БНБ.

3/ Това, което може да се отчете като формална пречка пред кредитирането, налагана от законодателството, е персоналната отговорност, поемана от банковите шефове при раздаването на необезпечени кредити. Предвид на негативния опит, който беше натрупан в резултат на банковата криза, благоразумната банкова практика реално омаловажава смисъла на това нормативно ограничение и то едва ли може да се смята за фактор в кредитната политика на отделната банка.

Продължение от стр.3

Коментар:

1/Евроизацията наистина е сценария, в подкрепа на който могат да бъдат приведени най-много аргументи. Основното му предимство е премахването на валутния риск и създаването на по-сигурна среда за инвестиции. Наред с това се намалява риска от възникване на финансови кризи, намалява се системния риск в банковата система, освобождава се значителен по размер валутен резерв, който може да се използва в реалната икономика и т.н. Един от възможните ефекти от премахването на валутния риск е намаляване на лихвените маржове. Въпреки че формално няма пречки по отношение на приложимостта на този сценарий (със или без съгласието на ЕЦБ), странно защо той продължава да се възприема като най-нежелания и най-неподходящият за България.

2/ Сценарият, към който най-вероятно ще се придържа България в процеса на присъединяване към ЕС е запазването на паричния съвет до приемането ни в ЕПС. Аргументите в полза на този сценарий са свързани с факта, че България вече е обвързана с еврото, а критериите на икономическата политика до голяма степен са хармонизирани с тези на ЕС. Механизмът на паричния съвет позволява да се “тества” стабилността на валутния курс (и равновесното му ниво) чрез икономическия растеж, лихвените нива, текущата сметка, валутните резерви и паричните агрегати. На практика, при съществуващия в момента паричен механизъм и при наличие на достатъчно сериозен ангажимент за поддържане на необходимата дисциплина при провеждане на икономическата политика, няма никакви обективни причини, поради които България не би могла да влезе в Еврозоната с паричен съвет.

3/ Връщането към плаващ валутен курс (макар и контролиран) крие най-много рискове. Вярно е, че това ще бъде тест за стабилността на националната валута и гаранция, че страната ще се присъедини към Еврозоната с паритетен валутен курс. Рисковете от дестабилизиране на икономиката обаче не би трябвало да се пренебрегват.

ИПИ: Богданов, Ганчева, Йонкова, Мандова, Станчев

Този седмичник се издава с финансова подкрепа на MSI/USAID

За коментари и предложения: mandova@ime.bg